

НОТАРІАЛЬНА ПАЛАТА УКРАЇНИ

ІНФОРМАЦІЙНИЙ ЛИСТ

Щодо відсутності у нотаріуса статусу податкового агента при посвідченні ним договорів відчуження рухомого та нерухомого майна та видачі свідоцтв про право на спадщину

Зважаючи на численні звернення нотаріусів Нотаріальна палата України (далі – НПУ) зазначає, що виходячи із положень чинного податкового законодавства нотаріус може виступати у двох статусах:

- податкового агента (самозайнята особа, яка зобов'язана нараховувати, утримувати та сплачувати до бюджету податок на доходи фізичних осіб, передбачений розділом IV Податкового кодексу України (далі – ПКУ), від імені та за рахунок фізичної особи з доходів, що **виплачуються нотаріусом** такій особі, вести податковий облік, подавати податкову звітність контролюючим органам (п. 14.1.180 ст. 14 ПК).

- спеціального суб'єкта, на якого покладені функції подання інформації про посвідчені ним договори відчуження рухомого та нерухомого майна чи про видачу свідоцтв про право на спадщину включаючи інформацію про вартість майна та суму сплаченого податку (ст.ст. 172, 173, 174 ПК).

Статус спеціального суб'єкта, який зобов'язаний подавати зазначену інформацію є відмінним від статусу податкового агента.

З огляду на це до нотаріусів не можуть застосовуватись санкції як до податкових агентів.

Такий висновок підтверджується судовою практикою, зокрема ухвалами Вищого адміністративного суду від 14.05.2013 № К/800/4751/13, від 18.09.2014 № 2а-233/12/2670 та ін.

Так, в ухвалі Вищого адміністративного суду від 14.05.2013 № К/800/4751/13 зазначається, що:

«нотаріус при поданні інформації щодо посвідчених договорів чи видачі свідоцтва про право на спадщину не виступає в ролі платника податків - податкового агента.

Колегія суддів зазначила, що згідно з пп. 14.1.180 п. 14.1 статті 14 Податкового кодексу України податковий агент щодо податку на доходи фізичних осіб визначається як юридична особа (її філія, відділення, інший відокремлений підрозділ), самозайнята особа, представництво нерезидента - юридичної особи, інвестор (оператор) за угодою про розподіл продукції, які незалежно від організаційно-правового статусу та способу оподаткування

іншими податками та/або форми нарахування (виплати, надання) доходу (у грошовій або негрошовій формі) зобов'язані нараховувати, утримувати та сплачувати податок, передбачений розділом IV цього Кодексу, до бюджету від імені та за рахунок фізичної особи з доходів, що виплачуються такій особі, вести податковий облік, подавати податкову звітність податковим органам та нести відповідальність за порушення його норм в порядку, передбаченому статтею 18 та розділом IV цього Кодексу.

Відповідно до пп. 162.1.3 п. 162.1 ст. 162 Податкового кодексу України платниками податку на доходи фізичних осіб є в тому числі і податкові агенти.

При оподаткуванні податком на доходи фізичних осіб об'єктом оподаткування резидента є: загальний місячний (річний) оподатковуваний дохід; доходи з джерела їх походження в Україні, які остаточно оподатковуються під час їх нарахування (виплати, надання); іноземні доходи - доходи (прибуток), отримані з джерел за межами України (пункт 163.1 статті 163 Податкового кодексу України).

Особою, відповідальною за нарахування, утримання та сплату (перерахування) до бюджету податку з доходів у вигляді заробітної плати, є роботодавець, який виплачує такі доходи на користь платника податку. Особою, відповідальною за нарахування, утримання та сплату (перерахування) до бюджету податку з інших доходів, є податковий агент - для оподатковуваних доходів з джерела їх походження в Україні; платник податку - для іноземних доходів та доходів, джерело виплати яких належить особам, звільненим від обов'язків нарахування, утримання або сплати (перерахування) податку до бюджету (ст. 171 Податкового кодексу України).

Колегія суддів погоджується з висновком суду першої інстанції про те, що нотаріус в такому випадку не є податковим агентом, відповідно до правил ст. 162 Податкового кодексу України, він також не може бути платником податку на доходи фізичних осіб із доходів, отриманих фізичними особами за спадщиною та за договорами дарування.

Відповідно до п. 174.4 ст. 174 Податкового кодексу України нотаріус щокварталу подає до органу державної податкової служби за місцем розташування державної нотаріальної контори або робочого місця приватного нотаріуса інформацію про видачу свідоцтв про право на спадщину та/або посвідчення договорів дарування у порядку, встановленому цим розділом для податкового розрахунку.

За змістом п. 174.4 ст. 174 Податкового кодексу України інформація, яку повинен подавати нотаріус до органу державної податкової служби, не є податковою звітністю в розумінні глави 2 розділу II Податкового кодексу України.

Не будучи податковим агентом, нотаріус при поданні до державного податкового органу інформації про видачу свідоцтв про право на спадщину та/або посвідчення договорів дарування, повинен брати до уваги тільки ті розділи податкового розрахунку, які стосуються його як особи, яка не має статусу податкового агента, та подавати таку інформацію в строки, встановлені Податковим кодексом України для податкового кварталу.»

Варто зауважити, що аналогічне правило, щодо подання інформації нотаріусом діє при посвідченні договорів купівлі-продажу нерухомого майна, в тому числі земельних ділянок (п. 172.4 ст. 172 ПКУ) та рухомого майна (п. 173.4 ст. 173 ПКУ). У таких правовідносинах **нотаріуси також не виступають податковими агентами** відповідно до правил ст. 162 ПКУ.

Аналогічна думка міститься в Узагальнюючій податковій консультації щодо подання до контролюючого органу фізичними особами, які здійснюють приватну нотаріальну діяльність, інформації про посвідчені договори продажу (обміну) об'єктів нерухомого майна між фізичними особами, продажу (обміну) рухомого майна між стороною (сторонами), про видачу свідоцтв про право на спадщину та/або посвідчені договори дарування, затвердженій **Наказом Державної фіскальної служби України від 17.07.2015 року №507**.

Відповідно до вказаного наказу, незважаючи на те, що статтею 119 ПКУ встановлена відповідальність за неподання або несвоєчасне подання, подання не у повному обсязі, з недостовірними відомостями або з помилками податкової звітності, **підстави для застосування відповідальності, передбаченої статтею 119 ПКУ до нотаріусів, відсутні**.

Листи НПУ не є нормативно-правовими актами, або їх роз'ясненнями, мають інформаційний та методологічний характер і не встановлюють правових норм.

28 жовтня 2021 року

Відділ методичного забезпечення та інформаційно-аналітичної роботи НПУ